

НАРЕДБА ЗА ДЪРЖАВНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ ЗА ПРИЗНАВАНЕ НА ПРИДОБИТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ЗАВЪРШЕНИ ПЕРИОДИ НА ОБУЧЕНИЕ В ЧУЖДЕСТРАННИ ВИСШИ УЧИЛИЩА

Приета с ПМС № 168 от 14.08.2000 г.

Обн. ДВ. бр.69 от 22 Август 2000г., изм. ДВ. бр.25 от 3 Април 2009г., изм. ДВ. бр.79 от 6 Октомври 2009г., изм. ДВ. бр.59 от 31 Юли 2010г., изм. ДВ. бр.102 от 22 Декември 2011г., изм. ДВ. бр.62 от 12 Юли 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.76 от 30 Септември 2016г.

Раздел I. Общи положения

Чл. 1. С наредбата се определят държавните изисквания за признаване на придобито висше образование и на завършени периоди на обучение в чуждестранни висши училища.

Чл. 2. Право на признаване на придобито висше образование и на завършени периоди на обучение в чуждестранни висши училища имат български граждани, чужденци и лица със статут на бежанци, които са се обучавали във висши училища, създадени и функциониращи по законоустановения ред в страната, в която е придобито висшето образование, или са завършени периодите на обучение.

Чл. 3. При признаването на придобито висше образование и на завършени периоди на обучение в чуждестранни висши училища не се допуска дискриминация на основание на възраст, пол, раса, инвалидност, език, религия, политически или други убеждения, национален, етнически или социален произход, принадлежност към национално малцинство, имуществено, родословно или друго състояние или на основата на каквото и да е обстоятелство, което не е свързано с образованието, за което се иска признаване.

Чл. 4. (1) Висше образование, придобито в чуждестранно висше училище, се удостоверява с диплома или с друг аналогичен документ, издаден от образователна институция, призната от компетентен държавен орган за част от системата на светското висше образование на съответната държава.

(2) Периодът на обучение като част от програма за висше образование, завършен в чуждестранно висше училище, признато от компетентен държавен орган за част от системата на светското висше образование на съответната държава, се удостоверява с академична справка или с друг аналогичен документ.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 79 от 2009 г., отм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.)

Раздел II. Признаване на висше образование, придобито в чуждестранни висши училища

Чл. 5. Признаването на висше образование, придобито в чуждестранни висши училища, е официално писмено потвърждение на стойността на дипломата за висше образование или на друг аналогичен документ, издаден от образователна институция, призната от компетентен държавен орган за част от системата на светското висше образование на съответната държава.

Чл. 6. Признаването на висше образование, придобито в чуждестранни висши училища,

се извършва с цел:

1. достъп до по-нататъшно обучение в системата на висшето образование, до обучение за повишаване на квалификацията и до докторантура;
2. (отм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.)
3. (доп. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.) улесняване на достъпа до пазара на труда, както и за други цели, когато заявителят има правен интерес.

Чл. 7. (1) (Изм. - ДВ, бр. 25 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 79 от 2009 г., доп. - ДВ, бр. 102 от 2011 г., изм. - ДВ, бр. 62 от 2013 г., в сила от 03.07.2013 г.) Процедурата по признаване на висше образование, придобито в чуждестранни висши училища, се организира от висшето училище в случаите по чл. 6, т. 1 и министъра на образованието и науката чрез Националния център за информация и документация (НАЦИД) в случаите по чл. 6, т. 3.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 25 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 79 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.) Процедурата по ал. 1 се провежда при условия и по ред, определени със съответните правилници на висшите училища и с устройствения правилник на Националния център за информация и документация.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 25 от 2009 г., отм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.)

(4) (Нова - ДВ, бр. 25 от 2009 г., отм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.)

(5) (Нова - ДВ, бр. 25 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 79 от 2009 г., отм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.)

(6) (Нова - ДВ, бр. 25 от 2009 г., отм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.)

(7) (Нова - ДВ, бр. 59 от 2010 г., отм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.)

Чл. 7а. (Нов - ДВ, бр. 59 от 2010 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.) Не се допуска до оценяване за съответствие с държавните изисквания за придобиване на висше образование в Република България:

1. представен за признаване документ, който не е диплома или друг аналогичен документ за висше образование и не е издаден при условията на чл. 4, ал. 1;

2. диплома, издадена от чуждестранно висше училище, признато от компетентен държавен орган на съответната държава по местонахождение на висшето училище за част от системата и на светско висше образование, но обучението е проведено в структури на територията на друга държава, които не са открити и не функционират по законоустановения ред;

3. (нова - ДВ, бр. 102 от 2011 г.) документ, удостоверяващ завършено висше образование, за който след извършване на проверка се установи, че не е издаден от съответното висше училище.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.)

Чл. 8. (1) (Изм. - ДВ, бр. 25 от 2009 г., изм. и доп. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.) Лицата, желаещи признаване на висше образование, подават писмено заявление, към което представят следните документи:

1. (доп. - ДВ, бр. 25 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 79 от 2009 г., отм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.)

2. (доп. - ДВ, бр. 25 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.) оригинал и копие на дипломата за висше образование или на друг аналогичен документ, издаден от образователна институция;

3. (нова - ДВ, бр. 25 от 2009 г., отм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.)

4. (предишна т. 3 - ДВ, бр. 25 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 59 от 2010 г., отм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.)

5. (предишна т. 4 - ДВ, бр. 25 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 59 от 2010 г.) оригинал и копие на приложението към дипломата, както и оригинал и копие на европейско дипломно приложение, ако притежават такава;

6. (предишна т. 5 - ДВ, бр. 25 от 2009 г., отм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.)

7. (предишна т. 6 - ДВ, бр. 25 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.) копие на документ за самоличност и документ, удостоверяващ промяната в имената на заявителя, ако е налице такава;

8. (предишна т. 7 - ДВ, бр. 25 от 2009 г., доп. - ДВ, бр. 59 от 2010 г., отм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.)

9. (нова - ДВ, бр. 59 от 2010 г., отм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.)

10. (нова - ДВ, бр. 59 от 2010 г., отм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.)

(2) (Изм. - ДВ, бр. 25 от 2009 г., отм. - ДВ, бр. 59 от 2010 г.)

(3) (Изм. - ДВ, бр. 25 от 2009 г., доп. - ДВ, бр. 59 от 2010 г., изм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г., изм. - ДВ, бр. 76 от 2016 г.) Документите по ал. 1, т. 2 и 5, издадени от висшите училища извън страните - членки на Европейския съюз, Исландия, Норвегия, Лихтенщайн и Швейцария, трябва да отговарят на изискванията на съответните разпоредби на двустранни международни договори, по които Република България е страна, или на Конвенцията за премахване на изискването за легализация на чуждестранните публични актове, съставена в Хага на 5 октомври 1961 г., а при липса на такива разпоредби - да са преминали процедура по общия ред за легализациите, преводите и заверките на документи и други книжа. Документите по ал. 1, т. 2 и 5 с изключение на европейското дипломно приложение, издадени от висшите училища в страните - членки на Европейския съюз, Исландия, Норвегия, Лихтенщайн и Швейцария, трябва да бъдат придружени с превод на български език от лице, сключило договор за извършване на преводи с Министерството на външните работи съгласно чл. 2а, ал. 2 от Правилника за легализациите, заверките и преводите на документи и други книжа, приет с Постановление № 184 на Министерския съвет от 1958 г. (обн., ДВ, бр. 73 от 1958 г.; изм. и доп., бр. 10 от 1964 г., бр. 77 от 1976 г., бр. 96 от 1982 г., бр. 77 от 1983 г. и бр. 103 от 1990 г.). Документът, удостоверяващ промяната в имената на заявителя по ал. 1, т. 7, представен на чужд език, трябва да бъде придружен с превод на български език.

(4) (Нова - ДВ, бр. 59 от 2010 г., доп. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.) Подаването на документите по ал. 1 се осъществява лично от заявителя или чрез упълномощено от него лице във висшето училище или в НАЦИД или по електронен път.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 25 от 2009 г., предишна ал. 4, изм. - ДВ, бр. 59 от 2010 г., отм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.)

(6) (Нова - ДВ, бр. 59 от 2010 г., отм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.)

Чл. 9. (Изм. - ДВ, бр. 59 от 2010 г., отм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.)

Чл. 10. (Изм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.) Признаването на висше образование включва:

1. проверка на статута на висшето училище, издало документите по чл. 4, ал. 1;

2. проверка на автентичността на документите по чл. 4, ал. 1 и оценяване съответствието на данните от тях с държавните изисквания за придобиване на висше образование в Република България;

3. проверка за наличие на основанията по чл. 7а;

4. вземане на решение за признаване на образователно-квалификационна степен на висшето образование с професионална квалификация, когато тя е посочена в дипломата, за отказ тя да бъде призната, или за прекратяване на процедурата.

Чл. 11. (1) (Изм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.) Признаването на висше образование, придобито в чуждестранни висши училища, се извършва чрез оценяване съответствието на данните от представените документи с държавните изисквания за придобиване на висше образование в Република България.

(2) При признаването на висше образование, придобито в чуждестранни висши училища, се отчитат следните показатели:

1. начин на приемане на студентите;

2. продължителност на обучението;

3. (доп. - ДВ, бр. 25 от 2009 г.) общ хорариум на изучаваните учебни дисциплини и/или придобити кредити;

4. съотношение на учебните дисциплини и на техните хорариуми, които осигуряват фундаменталната, специалната и специализиращата подготовка;

5. съотношение на учебните дисциплини и на техните хорариуми, които осигуряват теоретичната и практическата подготовка;

6. (нова - ДВ, бр. 25 от 2009 г.) резултатите от обучението като съвкупност от придобитите знания, умения и компетентности през периода на обучение;

7. (предишна т. 6 - ДВ, бр. 25 от 2009 г.) начин на дипломиране.

(3) (Нова - ДВ, бр. 25 от 2009 г.) Признаването на висше образование се извършва в съответствие с придобитата образователно-квалификационна степен, удостоверена с представените документи по чл. 4, ал. 1.

(4) (Нова - ДВ, бр. 25 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.) Когато в документите по чл. 4, ал. 1 не е посочена образователната степен, се взема решение на коя образователно-квалификационна степен съответства придобитото висше образование съгласно българското законодателство.

Чл. 12. (1) (Изм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.) Признаване на висше образование, придобито в чуждестранни висши училища, се отказва, когато се установят съществени различия между данните от представените документи и държавните изисквания за придобиване на висше образование в Република България.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 59 от 2010 г., изм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.) Отказът по ал. 1 се мотивира. В отказа за признаване на висше образование по ал. 1 може да се включи препоръка за възможните мерки, които лицето да предприеме, за да получи признаване на по-късен етап, включително полагане на допълнителни изпити.

(3) (Нова - ДВ, бр. 25 от 2009 г.) Отказът по ал. 1 подлежи на оспорване по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Чл. 13. (Изм. - ДВ, бр. 25 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 59 от 2010 г., отм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.)

Чл. 14. (1) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.) В случаите по чл. 6, т. 3 на заявителя се издава удостоверение, което важи само на територията на Република България и не осигурява на притежателя си права, които той може да ползва в отношенията си с трети страни. Удостоверението е защитено от фалшификации със специфичен знак.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.) Заявителят има право да му бъде издадено и електронно удостоверение, подписано с електронен подпис, ако е направил такова искане.

(3) (Нова - ДВ, бр. 102 от 2011 г.) В случаите по чл. 6, т. 1 признаването на висше образование важи само за продължаване на обучението във висшето училище, което извършва признаването, и не осигурява права, които могат да бъдат ползвани в отношенията с трети

страни.

Раздел II.

"а" Поправка на очевидна фактическа грешка. Издаване на дубликат на удостоверение. Обезсилване на удостоверение (Нов - ДВ, бр. 59 от 2010 г.)

Чл. 14а. (Нов - ДВ, бр. 59 от 2010 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.) Служебно или по молба на заинтересуваното лице може да се поправят очевидни фактически грешки, допуснати в удостоверението по чл. 14.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г., изм. и доп. - ДВ, бр. 76 от 2016 г.) Заинтересуваното лице или лице, упълномощено от него, подава заявление в НАЦИД или по електронен път, подписано с електронен подпис по смисъла на Регламент (ЕС) № 910/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 г. относно електронната идентификация и удостоверителните услуги при електронни трансакции на вътрешния пазар и за отмяна на Директива 1999/93/ЕО (ОВ, L 257, 28.8.2014 г.).

(3) В случай че производството се инициира служебно, заинтересуваното лице се уведомява.

(4) Решението за поправка на издаденото удостоверение подлежи на обжалване по реда на Административнопроцесуалния кодекс. След влизането му в сила заинтересуваното лице връща оригинала на поправеното удостоверение и му се издава ново удостоверение, в което е отразена поправката. Поправеното удостоверение се унищожава.

Чл. 14б. (Нов - ДВ, бр. 59 от 2010 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.) Ако издаденото удостоверение по чл. 14 бъде изгубено или унищожено, изпълнителният директор на НАЦИД по заявление на заинтересуваното лице издава дубликат.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.)

Чл. 14в. (Нов - ДВ, бр. 59 от 2010 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.) Ако с влязъл в сила съдебен акт бъде установена неистинността на някой от документите, послужили за основание за издаване на удостоверението, издаденото удостоверение се обезсилва.

(2) Производството по обезсилване на издадени удостоверения се извършва служебно или по искане на заинтересувано лице.

Раздел III.

Признаване на периоди на обучение, завършени в чуждестранни висши училища

Чл. 15. (1) Признаване на периоди на обучение означава установяване на съответствието на част от програма за висше образование, която е била оценена и документирана от чуждестранно висше училище, с програмата на българското висше училище, в което се иска признаване.

(2) Висшето училище организира дейността по признаване на периоди на обучение при условия и по ред, определени в правилника за устройството и дейността му, и при спазване на установените изисквания за придобиване на висше образование по същата и/или по сродна специалност в българските висши училища.

Чл. 16. При установяване на съществени различия висшето училище уведомява лицето за възможните мерки, които то може да вземе, за да получи признаване на по-късен етап, включително полагане на допълнителни изпити.

Раздел IV.

Информационно осигуряване на дейността по признаване на придобито висше образование и на завършени периоди на обучение в чуждестранни висши училища

Чл. 17. (1) (Изм. - ДВ, бр. 25 от 2009 г.) Дейността по признаване на придобито висше образование и на завършени периоди на обучение в чуждестранни висши училища се подпомага от Националния център за информация и документация, който изпълнява функциите на Национален информационен център за академично признаване и мобилност.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 25 от 2009 г.) Националният информационен център за академично признаване и мобилност е член на Европейските мрежи ENIC/NARIC.

(3) (Нова - ДВ, бр. 102 от 2011 г.) Националният център за информация и документация подпомага висшите училища чрез:

1. информация за статута на образователните институции, издали документите по чл. 4, ал. 1;

2. установяване автентичност на документите по чл. 4, ал. 1;

3. отправяне на искане за информация от висшето училище, издало дипломата за висше образование, или от компетентните органи на държавата, в която е придобито висшето образование;

4. оценяване съответствието на данните от дипломата с държавните изисквания за придобиване на висше образование в Република България, за което се изготвя препоръка по образец, утвърден от изпълнителния директор на НАЦИД.

(4) (Нова - ДВ, бр. 59 от 2010 г., предишна ал. 3 - ДВ, бр. 102 от 2011 г.) За изпълнението на дейностите във връзка с академичното признаване НАЦИД създава и поддържа Единна информационна система за академично признаване (ЕИС).

Чл. 18. Националният център за академично признаване и мобилност:

1. предоставя на компетентните органи на страните по Конвенцията за признаване на квалификациите, отнасящи се до висшето образование в европейския регион (ДВ, бр. 51 от 2000 г.), на чуждестранни висши училища и на граждани информация за системата на висшето образование в Република България;

2. събира, обобщава и предоставя на компетентните национални органи, на висши училища и на граждани информация за системите на висшето образование на страните по конвенцията;

3. (изм. - ДВ, бр. 25 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.) информира висшите училища за основните документи, приети от Европейските мрежи ENIC/NARIC и отнасящи се до академичното признаване, както и за решенията на годишните пленарни сесии на мрежите;

4. (изм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.) информира висшите училища за решенията на Комитета по прилагане на конвенцията, както и за утвърдените от него документи;

5. при поискване информира български и чуждестранни институции и граждани за държавните изисквания за признаване на висше образование, придобито в чуждестранни висши училища;

6. (нова - ДВ, бр. 25 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 59 от 2010 г., изм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.) поддържа база данни с публичен достъп за подадените заявления за признаване на висше образование и за издадените удостоверения и отказите за признаване на висше образование, придобито в чуждестранни висши училища;

7. (нова - ДВ, бр. 59 от 2010 г., изм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.) поддържа база данни и осигурява достъп до подписаните с електронен подпис удостоверения за признаване на висше

образование, придобито в чуждестранни висши училища;

8. (нова - ДВ, бр. 59 от 2010 г., изм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.) поддържа база данни на обезсилените удостоверения за признаване на висше образование, придобито в чуждестранни висши училища;

9. (нова - ДВ, бр. 102 от 2011 г.) поддържа база данни с публичен достъп за взетите решения за признаване на висше образование от висшите училища.

Чл. 19. (Нов - ДВ, бр. 102 от 2011 г.) В 30-дневен срок от датата на вземане на решение по чл. 10, т. 4 висшето училище изпраща в НАЦИД на хартиен и електронен носител информация по образец, утвърден от изпълнителния директор на НАЦИД.

Допълнителни разпоредби

§ 1. Лица, които по независещи от тях причини, като природни бедствия, крупни аварии или военни действия на територията на държавата, в която са се обучавали, не могат да представят диплома за висше образование или документ, удостоверяващ завършен период на обучение, могат да поискат установяване на тези факти от съда по реда на Гражданския процесуален кодекс.

§ 2. (1) (Предишен текст на § 2 - ДВ, бр. 25 от 2009 г.) Упражняване на професии на основата на признато по реда на наредбата висше образование се урежда при условия и по ред, определени със закон или с друг нормативен акт.

(2) (Нова - ДВ, бр. 25 от 2009 г.) Признаването на професионална квалификация за упражняването на регулирана професия на територията на Република България се извършва по реда на Закона за признаване на професионални квалификации.

Заключителни разпоредби

§ 3. (1) (Изм. - ДВ, бр. 79 от 2009 г.) Министерът на образованието, младежта и науката определя състава на комисията по чл. 7, ал. 2 до 2 месеца от влизането в сила на наредбата.

(2) Първото заседание на комисията по чл. 7, ал. 2 се провежда най-късно до 3 месеца след влизането в сила на наредбата.

§ 4. Наредбата се издава на основание чл. 9, ал. 3, т. 9 от Закона за висшето образование.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 231 ОТ 25 СЕПТЕМВРИ 2009 Г. ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА НОРМАТИВНИ АКТОВЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ

(ОБН. - ДВ, БР. 79 ОТ 2009 Г.)

§ 26. Навсякъде в Наредбата за държавните изисквания за признаване на придобито висше образование и завършени периоди на обучение в чуждестранни висши училища, приета с Постановление № 168 на Министерския съвет от 2000 г. (обн., ДВ, бр. 69 от 2000 г.; изм. и доп., бр. 25 от 2009 г.), думите "министърът на образованието и науката", "министъра на образованието и науката", "заместник-министър на образованието и науката", "Министерството на образованието и науката" и "Министерство на образованието и науката" се заменят съответно с "министърът на образованието, младежта и науката", "министъра на образованието, младежта

и науката", "заместник-министър на образованието, младежта и науката", "Министерството на образованието, младежта и науката" и "Министерство на образованието, младежта и науката".

Преходни разпоредби
КЪМ ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 150 ОТ 26 ЮЛИ 2010 Г. ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ
НА НАРЕДБАТА ЗА ДЪРЖАВНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ ЗА ПРИЗНАВАНЕ НА ПРИДОБИТО
ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ЗАВЪРШЕНИ ПЕРИОДИ НА ОБУЧЕНИЕ В
ЧУЖДЕСТРАННИ ВИСШИ УЧИЛИЩА

(ОБН. - ДВ, БР. 59 ОТ 2010 Г., ИЗМ. - ДВ, БР. 76 ОТ 2016 Г.)

§ 11. Постъпилите преди влизането в сила на постановлението заявления за признаване на висше образование, за които няма издадени удостоверения или откази на органа по признаването, се разглеждат по досегашния ред.

§ 12. (Изм. - ДВ, бр. 76 от 2016 г.) Процедурите по § 11, за които са налице основанията по чл. 7а, ал. 1, т. 1 и 2 от Наредбата за държавните изисквания за признаване на придобито висше образование и завършени периоди на обучение в чуждестранни висши училища, се прекратяват със заповед на министъра на образованието и науката или на упълномощено от него длъжностно лице.

Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 142 ОТ 8 ЮЛИ 2013 Г. ЗА ПРИЕМАНЕ НА УСТРОЙСТВЕН
ПРАВИЛНИК НА МИНИСТЕРСТВОТО НА МЛАДЕЖТА И СПОРТА

(ОБН. - ДВ, БР. 62 ОТ 2013 Г., В СИЛА ОТ 03.07.2013 Г.)

§ 91. Постановлението влиза в сила от 3 юли 2013 г.

Приложение към чл. 10, ал. 1, т. 4

(Предишно Приложение към чл. 10, т. 4, изм. - ДВ, бр. 25 от 2009 г., отм. - ДВ, бр. 102 от 2011 г.)